

Eliiyaah - Lambarka Saddexaad

Ha La Ogaado

Jeff Pippenger

2023-09-29

Oo waxay noqotay wakhtigii qurbaanka fiidka la bixinayay, in Eliiyaah nebigii soo dhowaaday oo yidhi, Rabbiyow, Ilaaha Ibraahim, Isxaaq, iyo Israa'iilow, maanta ha la ogaado inaad adigu Ilaah ku tahay Israa'iil, iyo inaan anigu ahay addoonkaaga, iyo inaan waxyaalahan oo dhan ku sameeyey hadalkaaga. 1 Boqorradii 18:36.

Waxa aynu aqoonsanaynay sifooyinka Eliiyaah sida astaan ahaan. Mid ka mid ah sifooyinkaas waa in adeegga iyo farriinta Eliiyaah, Yooxanaa Baabtiisaha, iyo William Miller ay ahaayeen qalab xukun. Farriintoodu Rabbigu wuxuu u adeegsaday inuu ku tijaabiyo taariikhdooda kala duwan. Ciise wuxuu yidhi in haddii uusan imanin, Yuhuuddii muranka badnayd dembi ma ay lahaadeen.

Haddaan iman oo aanan la hadlin, dembi ma ay lahaadeen; laakiinse haatan marmarsiinyo dembigooda qarinqaysa ma haystaan. Yooxanaa 15:22.

Yexesqeel wuxuu aqoonsanayaa isla mabda'aas Yuhuuddii muranka badnayd ee taariikhdiisa ku jirtay.

Waayo, iyagu waa carruur madax adag oo qalbi engegan leh. Anigu waan kuu dirayaa iyaga; oo waxaad ku tidhaahdaa, Rabbiga Ilaah ahu wuxuu leeyahay sidan. Oo iyagu, ha maqlaan ama ha diidaane, (waayo, waa reer caasi ah,) haddana way ogaan doonaan in nebi dhex joogi jiray. Yexesqeel 2:4, 5.

Astaanta Eliyaah waxaa ka mid ah kaalintiisa ah inuu yahay qalab xukun.

“Kuwa ku hawlan ku dhawaaqidda farriinta malaa'igta saddexaad waxay Qorniinka u baadhayaan isla habkii Aabbe Miller qaatay. Buugga yar ee cinwaankiisu yahay Views of the Prophecies and Prophetic Chronology, Aabbe Miller waxa uu ku bixiyaa xeerarkan soo socda ee fudud, haddana garasho leh oo muhiim u ah barashada iyo fasiraadda Kitaabka Quduuska ah:

“1. Eray kastaa waa inuu leeyahay kaalintiisa habboon oo ku saabsan mawduuca Kitaabka Quduuska ah lagu soo bandhigay; 2. Qorniinka oo dhammu waa loo baahan yahay, waana la garan karaa iyadoo lagu dadaalo ku-dhaqankiisa iyo daraasaddiisa; 3. Waxba oo Qorniinka lagu muujiyey lagama qarin karo mana laga qarin doono kuwa rumaysad ku weyddiista iyagoo aan shakin; 4. Si caqiido loo fahmo, soo ururi dhammaan Qorniinnada ka hadlaya mawduuca aad doonayso inaad ogaato, dabadeedna eray kasta ha yeesho saamayntiisa habboon; oo haddii aad aragtidaada samayn karto adigoo isdiiddo lahayn, khalad kuma jiri kartid; 5. Qorniinku waa inuu isagu isfasiraa, maxaa yeelay isagu waa xeer naftiisa u yaal. Haddii aan ku tiirsanaado macallin si uu ii fasiro, oo uu isagu qiyaaso macnihiisa, ama uu rabo inuu sidaas ka dhigo sababo la xidhiidha caqiidadiisa kooxeed, ama si loogu maleeyo inuu caqli badan yahay, markaas qiyaastiisa, rabitaankiisa, caqiidadiisa, ama xigmaddiisu ayaa ii noqonaya xeer, ee ma

aha Kitaabka Quduuska ah.”

“Kuwa kor ku xusan waa qayb ka mid ah qawaaniintan; oo daraasadeenna Kitaabka Quduuska ah dhammaanteen way inoo wanaagsan tahay inaan u hoggaansanno mabaadi’ da la soo bandhigay.

“Iimaan dhab ah wuxuu ku qotomaa Qorniinka; laakiin Shayddaanku wuxuu adeegsadaa xeelado aad u badan si uu Qorniinka u qalloociyo oo uu qalad u soo geliyo, sidaas daraaddeed waxaa loo baahan yahay taxaddar weyn haddii qofku doonayo inuu ogaado waxa ay runtii baraan. Waa mid ka mid ah khiyaamooyinka waaweyn ee wakhtigan in dareenka aad loogu mashquulo, oo daacadnimo la sheegto iyadoo la iska indhatirayo hadallada cad ee ereyga Ilaah, maxaa yeelay ereygaasu lama jaanqaadayo dareenka. Kuwo badan iimaankooda wax saldhig ah uma laha aan ka ahayn shucuur. Diintoodu waxay ka kooban tahay xamaasad kacsan; marka taas joogsato, iimaankooduna waa baaba’aa. Dareenku wuxuu ahaan karaa buunsho, laakiin ereyga Ilaah waa sarreenka. Oo ‘maxay,’ ayuu nebigu leeyahay, ‘buunshadu u tahay sarreenka?’”

“Qofna laguma xukumi doono inuusan dhegaysan iftiin iyo aqoon aanu waligiis helin, oo aanu heli karinna. Laakiin qaar badan waxay diidaan inay addeecaan runta ay safiirrada Masiixu u soo bandhigaan, maxaa yeelay waxay doonayaan inay la jaanqaadaan qiyaasta dunida; oo runta gaadhay garashooda, iftiinka naftooda ku ifay, ayaa iyaga ku xukumi doona Xukunka. Maalmahan ugu dambeeya waxaynu haysannaa iftiinkii urursanaa ee soo ifayay qarniyadii oo dhan, waxaana nalaga doonayaa mas’uuliyad u dhiganta. Jidka quduusnimadu lama simna dunida; waa jid kor loo qaaday. Haddii aynu jidkan ku soconno, haddii aynu ku orodno jidka amarrada Rabbiga, waxaynu ogaan doonaa in ‘jidka kuwa xaqa ahu uu yahay sida iftiinka dhalaalaya oo sii ifaya in ka badan ilaa maalinta kaamilka ah.” Review and Herald, November 25, 1884.

Annagu laguma “xukumo in aynaan dhegaysan iftiin iyo aqoon” aynaan “weligeen haysan, oo” aynaan “heli karin.” Qodobka muhiimka ah ee weedhan ku jira waa odhaahda ah “heli karin.” Eliiyaah, Yooxanaa, iyo Miller waxay jiilkoodii kala duwanaa u taagan yihiin iftiin la gaadhi karay. Jiritaanka farriintoodu wuxuu qaaday daboolkii waxa sharci ahaan Maraykanka loogu yeedho “plausible deniability.” Farriinta Eliiyaah, jiil kasta oo ay ka muuqato, waxay meesha ka saartaa nooc kasta oo ah “plausible deniability,” sidaas darteedna jiilka oo dhan ayay kula xisaabtamaysaa iftiinka markaas la hor keeno.

“Walaalkay mar buu yiri inuusan maqli doonin wax kasta oo ku saabsan caqiidada aynu haynno, isaga oo ka baqaya inuu ku qanco. Shirarka iman maayo, ama muxaadaroooyinka ma dhegaysanayo; hase yeeshee dabadeed wuxuu caddeeyey inuu arkay inuu dembi la’eg leeyahay sidii isagoo maqlay. Ilaah wuxuu siiyey fursad uu runta ku garto, oo isaguna fursaddaas ayuu mas’uul ka dhigi doonaa. Waxaa in badan oo innaga dhexdeenna ah oo ka eex leh caqiidooyinka hadda laga doodayo. Ma yimaadaan inay maqlaan, si degganna uma baaraan; laakiinse diidmooyinkooda ayay gudcurka ku soo bandhigaan. Waxay si buuxda ugu qanacsan yihiin mowqifkooda. ‘Waxaad leedahay, Waxaan ahay hodan, oo maal baan ku kordhay, oo waxba uma baahni; mana ogid inaad tahay hoogan, oo murugaysan, oo miskiin ah, oo indha la’, oo qaawan; waxaan kugula talinayaa inaad iga iibsato dahab dab lagu tijaabiyey,

si aad u hodanto; iyo dhar cad, si laguugu huwo, oo ceebta qaawanaantaadu aanay u muuqan; oo indhahaaga mari daawo indhood, si aad u aragto. Intii aan jeclaado waan canaantaa oo waan edbiyaa; sidaas daraaddeed qiiro yeelo, oo toobad keen' (Muujintii 3:17–19).

“Aayaddan Qorniinku waxay khuseysaa kuwa ku nool halka codka farriintu ka yeedhayo, hase yeeshee aan iman si ay u maqlaan. Sidee baad ku ogaan kartaa inaan Rabbigu siinayn caddaymo cusub oo runtiisa ah, isaga oo ku dhigaya qaab cusub, si jidka Rabbiga loo diyaariyo? Qorshe noocee ah baad dejiseen si iftiin cusub loogu dhex shubo safafka dadka Ilaah? Caddayn noocee ah baad haysaan oo muujinaysa inaan Ilaah carruurtiisa u soo dirin iftiin? Isku-filnaansho kasta, is-weyni, iyo kibirka ra'yiga waa in la iska fogaayaa. Waa inaynu u nimaadnaa cagaha Ciise, oo aynu wax ka barannaa Isaga oo qalbi qabow oo is-hoosaysiiya. Ciise xertiisii uma uu barin sidii ay rabbaaniyiintu kuwooda u bari jireen. Yuhuud badan ayaa yimid oo dhegeystay iyadoo Masiixu muujinayo waxyaalaha qarsoon ee badbaadada, laakiin uma ay iman inay wax bartaan; waxay u yimaadeen inay dhaleeceeyaan, inay ku qabtaan meel iskhilaaf ah, si ay u helaan wax ay dadka kaga eexiyaan. Waxay ku qanceen aqoontooda, laakiin carruurta Ilaah waa inay gartaan codka Adhijirka runta ah. Sow tani ma aha wakhti ay aad ugu habboon tahay in la soomo oo Ilaah hortiisa lagu tukado? Waxaynu ku jirnaa khatar khilaaf, waxaynu ku jirnaa khatar ah inaynu dhinac ka raacno qodob muran ka taagan yahay; haddaba sow ma aha inaynu Ilaah si daacad iyo dhabnimo leh u doonno, annagoo naf ahaan isu hoosaysiinayna, si aynu u ogaanno waxa runta ah?” Selected Messages, buugga 1, 413.

Kuwa matala farriinta Eliiyaah waxay yihiin qalab xukun ku jira hawl nadiifin ah oo jidka u sii diyaarinaysa Rasuulka axdiga si uu macbudka u nadiifiyo. Markii la fulinayo shaqada nadiifinta macbudka, iftiinka runta waqtigan la joogo waa la muujinayaa. Haddii aan la muujin lahayn, kuwii Masiixu doonayay oo welina doonayo inuu nadiifiyo waxay sii haysan lahaayeen huwantoodii La'odikiya ee is-khiyaanada. Eliiyaah wuxuu astaan u yahay adeeg runta u soo bandhiga sidii qalab xukun. Taas daraaddeed ayaa naloo ogeysiiyaa in kuwii diiday farriintii Yooxanaa Baabtiisaha aanay ka faa'iidayan karin waxbariddii Ciise.

“Waxa dib laygu fiiqay ku dhawaaqidii imaatinkii ugu horreeyey ee Masiixa. Yooxanaa waxaa loo soo diray ruuxa iyo xoogga Eliyaas si uu jidka ugu diyaariyo Ciise. Kuwii diiday markhaatifurka Yooxanaa kama ayan faa'iidayan waxbaristii Ciise.” Early Writings, 258.

Taariikhooyinka nebiyaysan ee tusaaleeya nadiifinta dadka Ilaah waxaa lagu furay farriin runta taagan ah oo jilka ka dhigaysa mas'uul inay doortaan ama gudcur ama iftiin.

Laakiinse adigu, Daaniyeelow, erayada xidh, oo kitaabka shaabadee ilaa wakhtiga dhammaadka; qaar badan baa hor iyo dib u ordi doona, oo aqoontuna way sii badan doontaa.... Oo wuxuu yidhi, Tag jidkaaga, Daaniyeelow; waayo, erayadu way xidhan yihiin oo way shaabadaysan yihiin ilaa wakhtiga dhammaadka. Qaar badan waa la daahirin doonaa, oo caddaan baa laga dhigi doonaa, oo waa la tijaabin doonaa; laakiinse kuwa sharka leh si shar leh bay u falayaan; oo kuwa sharka leh midkoodna ma garan doono; laakiinse kuwa xigmadda lihi way garan doonaan. Daaniyeel 12:4, 9, 10.

Kuwa metela farriinta Eliiyaah qarnigooda ayaa Masiixu u aqoonsadaa inay yihiin safiirradiisa si uu ugu adeegsado qalab xukun. Tani waa wixii Eliiyaah muujinayay markii uu yidhi, “ha la ogaado

maanta inaad adigu tahay Ilaaha reer binu Israa’iil, iyo inaan anigu ahay addoonkaaga, iyo inaan waxyaalahan oo dhan ku sameeyey eraygaaga.”

Runtan waxaa sidoo kale Ciise ku sheegay oo ku saabsan Yooxanaa Baabtiisaha.

Markay tageenna ka ambabaxayeen, Ciise wuxuu bilaabay inuu dadkii badnaa Yooxanaa wax kaga yidhaahdo, Maxaad cidlada ugu baxdeen inaad aragtaan? Cawsduur dabayshu ruxayso miyaa? Laakiin maxaad ugu baxdeen inaad aragtaan? Nin huwan dhar jilicsan miyaa? Bal ogaada, kuwa dharka jilicsan huwani waxay joogaan guryaha boqorrada. Laakiin maxaad ugu baxdeen inaad aragtaan? Nebi miyaa? Haa, waxaan idinku leeyahay, oo ka sii badan nebi. Waayo, kanu waa kii laga qoray, Bal eega, waxaan hortaada u dirayaa rasuulkayga, kaas oo jidkaaga hortaada ku diyaarin doona. Matayos 11:7–10.

Yooxanaa wuxuu ka badnaa nebi; wuxuu ahaa aalad xukun, oo adeeggiisuna waxaa lagu aqoonsaday jilkiisii, waayo, iyagu waxay u baxeen cidlada inay isaga arkaan, sida hubaal ah oo ay reer binu Israa’iil oo dhammu ugu yimaadeen Karmel amarkii Axaab. William Miller wuxuu fahmay korodhka aqoonta ee la furfuray 1798. Wuxuu matalay kuwii hor iyo dib ugu ordeystay Erayga Ilaah intii ay aqoontu sii korodhay. Farriintiisu waxay ku dhisnayd wakhtiga nebiyadeed, oo sannadkii 1840 farriintiisii iyo adeeggiisiiba waxaa loo soo bandhigay jilkiisii si sidaan ah oo dunida Protestanka oo dhammu u daawatay inay aragto in habkiisu shaqaynayo iyo in kale. Markii taas la xaqiijiyey, farriintiisii waxaa loo qaaday dunida oo dhan.

“Sanadkii 1840 rumoobid kale oo yaab leh oo wax sii sheegiddu leedahay ayaa kicisay xiiso baahsan. Laba sano ka hor, Josiah Litch, oo ka mid ahaa wadaaddadii hormuudka ka ahaa kuwa ku wacdiyaya imaatinka labaad, ayaa daabacay fasiraad ku saabsan Muujintii 9, isagoo sii sheegayay dhicitaanka Boqortooyadii Cusmaaniyiinta. Sida ku cad xisaabaadkiisa, quwaddan waa in la afgembiyaa... 11-ka Agoosto, 1840, markaas oo la filan karo in awoodda Cusmaaniyiinta ee Constantinople la jebiyo. Oo tanuna, waxaan rumaysanahay, waxaa la ogaan doonaa inay sidaan tahay.”

“Waqtigii la cayimay, Turkigu, iyada oo loo sii marayo safiirradeeda, waxay aqbashay ilaalinta quwadihii isbahaystay ee Yurub, sidaan waxay isu gelisay gacanta maamul ee quruumaha Masiixiyiinta ah. Dhacdadu si sax ah ayay u rumoowday sidii wax sii sheegiddu ahayd. Markii arrintan la ogaaday, dad aad u tiro badan ayaa ku qancay saxnaanta mabaadi’da fasiraadda wax sii sheegidda ee uu qaatay Miller iyo saaxiibbadiis, waxaana dhaqdhaqaaqii imaanshaha loo siiyey dardargelin yaab leh. Rag aqoon iyo maqaam leh ayaa Miller kula midoobay, labadaba wacdinta iyo daabicidda aragtiyihiisa, shaqadiina si degdeg ah ayay u fiday 1840 ilaa 1844.”
The Great Controversy, 334, 335.

Laga bilaabo “1840 ilaa 1844” waxay matalaysaa taariikhda “todobada onkod” ee Muujintii cutubka tobnaad. Taariikhdaas gudaheeda waxaa la bilaabay hab daahirin ah oo lagu matalay Malaakii cutubka saddexaad, iyo labadii daahirintii macbudka ee Masiixu sameeyey. Habka daahirintu wuxuu ahaa hab imtixaan oo tartiib-tartiib u socday, kuna salaysnaa fahamkii Miller ee mabda’ a maalin halkii sano. Kuwa matala farriinta Eliyaah waxay diyaariyaan jidka uu rasuulka axdigu si kedis ah ugu yimaado macbudkiisa, iyaguna waa astaanta aalad xukun oo rasuulka axdigu adeegsado si uu uga xaaqo kuwa doorta gudcurka halkii ay iftiinka ka dooran lahaayeen.

Anigu idinka waxaan ku baabtiisaa biyo xagga toobadda; laakiin kan iga dambeeya oo imanayaa wuu iga xoog badan yahay, kabihisana uma qalmo inaan qaado; isaga ayaa idinku baabtiisi doona Ruuxa Quduuska ah iyo dabka; fargeetadiisuna gacantiisay ku jirtaa, oo sagxaddiisa si dhamaystiran ayuu u nadiifin doonaa, sarreenkiisana bakhaarka ayuu ku ururin doonaa; laakiin buuskiina wuxuu ku gubi doonaa dab aan la demin karin. Matayos 3:11, 12.

Maalintii Masiixa ee lagu matalay Yooxanaa 6:66, wuxuu waayay xer ka badan waqti kasta oo kale. Buugga The Desire of Ages, halkaas oo qaybtaan Yooxanaa laga hadlayo, habka loo dabaqo waxsii sheegidda ayaa ahaa sababtii saxda ahayd ee xertu uga tageen. Ma ay garan karin in waxa muuqda ee sugan uu matalo waxa ruuxiga ah, oo sida rasuul Bawlos sheegayna, waxa sugan ayaa ka horreeya waxa ruuxiga ah.

Sidaas ayaa qoran, Ninkii ugu horreeyey oo ahaa Aadan waxaa laga dhigay naf nool; Aadmigii ugu dambeeyeyna waxaa laga dhigay ruux wax nooleeya. Habase yeeshee, kii ruuxiga ahaa ma ahayn kii ugu horreeyey, laakiinse kii dabiiciga ahaa; dabadeedna kii ruuxiga ahaa. 1 Korintos 15:45, 46.

Iyagoo aan doonayn, sidaas darteedna aan awoodin, Yuhuuddu way diideen inay Masiixa fahmaan markii uu sheegay inuu yahay kibistii samada oo loo baahnaa in la cuno. Caadooyin iyo dhaqammo ayaa ka adkaaday habkii uu Masiixu qudhiisu adeegsaday. Taariikhdan ku saabsan, Sister White waxay qortay:

“Eedaynta fagaare ee rumaysadla’aantooda aawadeed, xertan waxay sii fogaatay weli Ciise. Aad bay uga cadhoodeen, iyagoo doonaya inay Badbaadiyaha dhaawacaan oo qanciyaan xumaanta Farrisiinta, ayay dhabarka u jeediyeen Isaga, oo quudhsasho ayay kaga tageen. Waxay sameeyeen doorashadoodii; waxay qaateen qaabka aan ruuxa lahayn, qolofa aan xudunta lahayn. Go’aankoodii mar dambe dib looma rogin; waayo, mar dambe lama ay socon Ciise.”

“Kan haadiyihiisu gacantiisa ku jirto, oo isagu si dhamaystiran ayuu u nadiifin doonaa meeshii hadhuudhkiisa lagu tumay, sarreenkiisana wuxuu ku ururin doonaa bakhaarka.’ Matayos 3:12. Tani waxay ahayd mid ka mid ah waqtiyadii sifaynta. Erayada runta ah ayaa buunshaha looga kala saarayay sarreenka. Maxaa yeelay, waxay ahaayeen kuwo aad u kibir badan oo isu-caddeeya si ay canaan u aqbalaan, aadna dunida u jecel si ay u qaataan nolol is-hoosaysiin leh, qaar badan ayaa Ciise ka leexday. Qaar badan ayaa weli isla waxaas samaynaya. Nafu ayaa maanta la imtixaanaa sida kuwii xertii ku jirtay sunagogga Kafarna’um loo imtixaamay. Markii runta qalbiga la gaadhsiiyo, waxay arkaan in noloshoodu aanay waafaqsanayn doonista Ilaah. Waxay arkaan baahida isbeddel dhammaystiran oo naftooda ku dhaca; laakiin diyaar uma aha inay qabtaan hawsha is-inkiraadda leh. Sidaas daraaddeed way cadhoodaan marka dembiyadooda la soo bandhigo. Wayna ka tagaan iyagoo ka xumaaday, sida xertii Ciise uga tageen iyagoo gunuunacaya, ‘Hadalkanu waa adag yahay; bal yaa maqli kara?’” The Desire of Ages, 392.

Waa malaa’igii axdiga ee Malaakii oo dab ku nadiifiya wiilashii Laawi. Isagu si buuxda ayuu u nadiifiyaa meeshiisa tumidda, isagoo sarreenka ka soocaya buunshaha. Shaqadan wuxuu ku qabtaa haadiye. Haadiyuhu waa waxa fuliya kala-soocidda, haadiyuhuna waa farriinta runta haatan jirta ee

taariikh kasta oo u gaar ah oo uu ku nadiifiyo wiilashii Laawi. Haadiyuhu waa farriinta Eliiyaah iyo rusushiisa, kuwaas oo matala aalad xukun.

Bal eega, waxaan soo diri doonaa rasuulkayga, oo isagu jidka hortayda ayuu diyaarin doonaa; oo Rabbiga aad doonaysaan wuxuu si kedis ah ugu iman doonaa macbudkiisa, kaasoo ah rasuulka axdiga, kan aad ku faraxdaan; bal eega, isagu wuu iman doonaa, ayaa Rabbiga ciidammadu leeyahay. Laakiin yaa adkaysan kara maalinta imaatinkiisa? Oo yaa istaagi kara markii uu muuqdo? Waayo, isagu wuxuu la mid yahay dabka wax sifeeya, oo wuxuu la mid yahay saabuunta kuwa dharka dhaqda. Oo isagu wuxuu u fadhiisan doonaa sida mid lacagta sifeeya oo daahiriya; oo wiilasha Laawi wuu daahirin doonaa, oo wuxuu u safeeyn doonaa sida dahab iyo lacag, si ay Rabbiga ugu bixiyaan qurbaan xaqnimo ku jira. Markaasaa qurbaanii Yahuudah iyo Yerusaaalem Rabbiga u ahaan doonaa mid lagu farxo, sidii waayihii hore, iyo sidii sannadihii hore. Malaakii 3:1-4.

Kan Yooxanaa Baabtiisaha ka dambeeyaa waa Kan sagxaddiisa ku daahiriya haadiye, oo la mid ah dabka wax safeeya. Habka daahirintu waxa uu ku dhammaadaa Rasuulka axdiga, sidaas darteedna waxa uu tilmaamayaa taariikh uu Rabbigu axdi kula gelayo dad cusub oo axdiga loo doortay. Markii reer binu Israa'iil hore laga samatabbixiyey addoonsigii Masar, mawduuc ka mid ah taariikhdaas quduuska ahi wuxuu ahaa arrinta "curadka." Ha noqoto dhimashadii curadyadii Masar, ama aqoonsigii Ilaah ee Israa'iil inuu yahay curadkiisa.

Oo waxaad Fircoon ku tidhaahdaa, Rabbigu wuxuu leeyahay, Israa'iil waa wiilkayga, waana curadkayga. Oo waxaan kugu leeyahay, Wiilkayga sii daa, inuu ii adeego; oo haddaad diiddo inaad sii daysid, bal eeg, waxaan dili doonaa wiilkaaga, kaasoo ah curadkaaga. Baxniintii 4:22, 23.

Markii Ilaah axdi la galay reer binu Israa'iil markii laga samatabbixinayay Masar, qorshaha rabbaanigu wuxuu ahaa in curadka lab ee qabiil kasta loo gooni yeelo hawsha wadaadnimada. Laakiin kacdoonkii dibiga dahabka ah, qabiilka Laawi oo keliya ayaa dhinacii Muuse ka istaagay kacdoonkaas. Daacadnimadoodii aawadeed, Ilaah wuxuu buriyey qorshihii ahaa in curad kasta oo qabiil walba ka dhasha loo gooni yeelo wadaadnimada, wuxuuna ka gudbay qabiilooyinkii kale, isagoo qabiilka Laawi siiyey xaqa gaarka ah ee wadaadnimada. Marka malaa'igta axdigu daahiriso wiilasha Laawi, waxay astaan u tahay taariikh ay dad axdi hore lahaa dhinac loo dhigayo si loogu beddelo dad axdi cusub leh. Tanu waxay ahayd xaalkii Yooxanaa Baabtiisaha, Milleriyiinta, waxayna ahaan doontaa xaalkii boqol iyo afar iyo afartan kun. Laga bilaabo 1840 ilaa 1844, hannaan daahirinis ah ayaa lagu bilaabay qodobkii imtixaanka ahaa ee farriinta nebinnimada ee la siiyey William Miller. Waxay horseeday in Rabbigu si kedis ah macbudkiisa ugu yimaado Oktoobar 22, 1844, hase yeeshee hannaanka daahirintu ma dhammaan ilaa 1863.

"Wax sii sheegidda Daanyeel 8:14, oo leh, 'Ilaa laba kun iyo saddex boqol oo maalmood; dabadeedna meesha quduuska ah waa la nadiifin doonaa,' iyo farriintii malaa'igta koowaad, oo leh, 'Ilaah ka cabsada, oo ammaanta isaga siiya; waayo, saacaddii xukunkiisa waa timid,' labaduba waxay tilmaamayeen adeegga Masiixa ee meesha ugu quduusan, xukunka baaritaanka ah, ee ma ahayn imaatinka Masiixa ee furashada dadkiisa iyo halaagga kuwa sharka leh. Khaladku kuma uu jirin tirinta xilliyada sii sheegidda, laakiin wuxuu ku jiray

dhacdada dhici lahayd dhammaadka 2300-ka maalmood. Khaladkan aawadiis rumaystayaashu niyad-jab bay la kulmeen, hase ahaatee wax kasta oo sii sheegiddu sii sheegtay, iyo wax kasta oo ay Kitaabka Quduuska ah ku haysteen oggolaansho ay ku filan karaan, way rumoobeen. Isla wakhtigii ay ka calaacalayeen fashilka rajadooda, ayaa dhacdadii fariintu sii sheegtay ay dhacday, taas oo ay qasab ahayd in la oofiyo ka hor intuusan Rabbigu u muuqan inuu addoommadiisa abaalgud siiyo.”

“Masiixu wuu yimid, ma aha dhulka sida ay filayeen, balse, sida uu hordhac ahaan ugu muujiyey tusaaluhu, wuxuu yimid meesha ugu quduusan macbudka Ilaah ee jannada. Nebi Daanyeelna wuxuu ku matalaa isagoo wakhtigan u imanaya Kan Waayeelka ah ee Maalmaha: ‘Waxaan arkay riyooyinkii habeennimo, oo bal eeg, mid u eg Wiilka Aadanaha ayaa la yimid daruurihii samada, oo yimid’—ma aha dhulka, balse—‘Kan Waayeelka ah ee Maalmaha, oo hortiisa ayay isaga u soo dhoweeyeen.’ Daanyeel 7:13.”

Imaatinkan waxaa kaloo sii sheegay nebi Malaakii: “Sayidka aad doondoonaaysaan wuxuu si kedis ah ugu iman doonaa macbudkiisa, kaasoo ah Rasuulka axdiga oo aad ku faraxdaan; bal eega, wuu iman doonaa, ayaa Rabbiga ciidammadu leeyahay.” Malaakii 3:1. Imaatinka Rabbiga ee macbudkiisa wuxuu dadkiisa ugu yimid si kedis ah oo aan la filayn. Iyagu meeshaas kama ay sugaynin. Waxay filayeen inuu dhulka u iman doono, “isagoo dab ololaya kula aargudanaya kuwa aan Ilaah aqoon iyo kuwa aan addeecin injiilka.” 2 Tesaloniika 1:8.

“Laakiinse dadku weli diyaar uma ay ahayn inay Rabbigooda la kulmaan. Weli waxa jiray hawl diyaar-garow ah oo ay ahayd in loo dhammaystiro iyaga. Iftiin baa la siin lahaa, kaas oo maskaxdooda u jeedinaya macbudka Ilaah ee jannada ku jira; oo markay rumaysad ku raacaan Wadaadkooda Sare gudashadiisa halkaas, waajibaadyo cusub ayaa loo muujin lahaa. Fariin kale oo digniin iyo waxbarid ahna waa in kiniisadda la siiyaa.

Nabigu wuxuu leeyahay: “Bal yaa adkaysan kara maalinta imaatinkiisa? oo yaa istaagi kara markuu muuqdo? waayo, isagu wuxuu la mid yahay dabka sifeeyaha iyo saabuunta dhaqtaha dharka; oo wuxuu u fariisan doonaa sida nin qalin sifeeya oo daahiriya; oo wuxuu daahirin doonaa wiilasha Laawi, oo wuxuu u safeeyn doonaa sida dahab iyo lacag, si ay Rabbiga ugu bixiyaan qurbaan xaqnimo ku jirto.” Malaakii 3:2, 3. Kuwii dhulka ku noolaan doona marka shafeecada Masiixu ay ka joogsato meesha quduuska ah ee sare waa inay hortiisa Ilaah quduus ah istaagaan iyagoo aan lahayn dhexdhexaadiye. Dharkoodu waa inuu ahaadaa mid aan wasakh lahayn, dabecadahooduna waa in laga nadiifiyaa dembiga dhiigga rusheynta. Nimcada Ilaah iyo dadaalkooda joogtada ah aawadiis waa inay noqdaan kuwo guulaysta dagaalka sharka. Inta xukunka baadhitaanku ka socdo samada, inta dembiyada rumaystayaasha toobad keenay laga saarayo meesha quduuska ah, waa in uu jiro hawl gaar ah oo daahirin ah, oo ah dembiga iska fageyntiisa, oo ka dhex dhacaysa dadka Ilaah ee dhulka jooga. Hawshan waxaa si ka sii cad loogu soo bandhigay farriimaha Muujintii 14.

“Markii hawshan la dhammaystiro, kuwa Masiixa raacsan waxay diyaar u ahaan doonaan muuqaashadiisa. ‘Markaas qurbaanka Yahuudah iyo Yerusaaalem wuxuu Rabbiga uga farxin doonaa sidii waayihii hore iyo sidii sannadihii hore.’ Malaakii 3:4. Markaas kaniisadda Rabbigeenu imanitaankiisa uu isu qaadan doono waxay ahaan doontaa ‘kaniisad ammaan, oo aan lahayn wasakh, ama laalaab, ama wax la mid ah.’ Efesos 5:27. Markaasay u muuqan

doontaa ‘sidi waaberiga oo kale, qurux badan sida dayaxa, daahir ah sida qorraxda, oo laga cabsado sida ciidan calammo sita.’ Gabaygii Sulaymaan 6:10.”

“Ka sokow imaatinka Rabbiga ee macbudkiisa, Malaki wuxuu kaloo sii sheegay imaatinkiisa labaad, imaatinkiisa loogu talagalay fulinta xukunka, erayadan isagoo leh: ‘Oo xukun baan idiinku soo dhowaan doonaa; oo waxaan markhaati degdeg ah ku ahaan doonaa saaxiriinta, iyo dhillaaystayaasha, iyo kuwa beenta ku dhaarta, iyo kuwa dulmaalaysta kan la kiraystay mushaharkiisa, iyo carmalka, iyo agoonta, iyo kuwa qalloociya xaqa shisheeyaha, oo aan aniga iga cabsan, ayaa Rabbiga ciidammadu leeyahay.’ Malaki 3:5. Yuudas wuxuu tixraacayaa isla muuqaalkaas markuu leeyahay, ‘Bal eega, Rabbigu wuxuu la imanayaa tobannaan kun oo quduusiintiisa ah, inuu xukun ku fuliyo kulligood, iyo inuu kuwa aan cibaadada lahayn oo dhan ku xukumo falimahoodii cibaado-darrada ahaa oo dhan.’ Yuudas 14, 15. Imaatinkaas, iyo imaatinka Rabbiga ee macbudkiisa, waa dhacdooyin kala duwan oo gooni-gooni ah.”

“Imaanshaha Masiix oo ah wadaadkeennii sare u gelaya meesha ugu quduusan, si loo nadiifiyo macbudka, sida lagu muujiyey Daanyeel 8:14; imaanshaha Wiilka Aadanaha ee u imanaya Kan Maalmuhu u Weynyihiin, sida lagu soo bandhigay Daanyeel 7:13; iyo imaanshaha Rabbiga ee macbudkiisa, sida uu Malakii u sii sheegay, dhammaantood waa sharraxaado ka hadlaya isla dhacdadaas; tanina sidoo kale waxaa lagu matalayaa imaanshaha arooska ee xafladda gurka, sida Masiixu ku tilmaamay masaalka tobanka bikradood ee Matayos 25.” The Great Controversy, 424–426.

Afar “imaad” ayaa lagu tilmaamay faqradan ugu dambaysa, dhammaantoodna waa isla imaadkii oo afar siyaabood oo kala duwan loo astaan yeelay. Mid ka mid ah “imaadyadaas” waa masaalka tobanka gabdhood ee bikradaha ah.

“Badanaa waxaa la ii tilmaamaa masaalkii tobanka bikradood, shan ka mid ahi ay caqli lahaayeen, shanna nacas ahaayeen. Masaalkani waa la fuliyey oo welina waa la fulin doonaa ilaa xarafka ugu dambeeya, waayo wuxuu leeyahay khusayn gaar ah wakhtigan, oo sida farriinta malaa’igta saddexaad, waa la fuliyey oo wuxuu sii ahaan doonaa runta waqtigan ilaa dhammaadka wakhtiga.” Review and Herald, August 19, 1890.

Haddii afarta “imaansho” “ay yihiin sharraxaado isla dhacdadaas ah,” markaas afartaas “imaansho” ee lagu oofiyey bilowgii Adventism-ka ee dhaqdhaqaaqii Millerite, “mar kale ayaa la oofin doonaa” “si xarafba xarafka ka ah” dhaqdhaqaaqa Eliyaah ee dhammaadka Adventism-ka.

William Miller iyo Milleriyiintii waxay ahaayeen wakiilladii farriinta malaa’igta kowaad, isla qodobkaasna ee Early Writings oo aynu dhowaan soo xigannay, farriinta malaa’igta kowaad waxay lahayd astaamihii isla kuwii Yooxanaa Baabtiisaha. Waxaannu soo xigannay qodobka odhanaya kuwii diiday farriintii Yooxanaa Baabtiisaha inaanay ka faa’iidaysan karin waxbaristii Ciise. Baaragaraafka xiga iyadu waxay tidhaahdaa, “Kuwii diiday farriintii kowaad kama ay faa’iidaysan karin tii labaad; mana ay ka faa’iidaysan qayladii habeenbadhka, taas oo ahayd in lagu diyaariyo inay rumaysad kula galaan Ciise meesha ugu quduusan ee macbudka jannada.” William Miller iyo Yooxanaa Baabtiisaha labaduba waxay metelaan aalado xukun.

Haddii midkoodna uusan iman lahayn, jiilashoodii kala duwanaa laguma qaban lahayn masuuliyadda diidmada iftiinka. Ilaah wuxuu adeegsaday labadaas rasuul si uu uga qaado daboolka dembiga ee La'odikiya, sidaasna wuxuu ku muujiyey qaawanaantii La'odikiya ee dadkii hore loo doortay, isagoo keenay farriin, ha la aqbalo ama ha la diido, xukunka loogu adeegsan doono calaamad muujinaysa in nebi dhex joogay. Taariikhdiisii 1840 ilaa 1844 waxaa astaan looga dhigay dadkii ku soo degay qurbaankii Eliiyaah ee Buur Karmel. Nebigii runta ahaa waxaa laga soocay nebiyadiisii beenta ahaa.

Waxaynu joognaa heerkii ay ahayd in aynu soo bandhigno habsocodkii daahirinta ee sii socday ka dib Oktoobar 22, 1844. Walaasha White waxay sheegtay in ka dib Oktoobar 22, 1844 “dadku weli diyaar uma ay ahayn inay la kulmaan Rabbigood. Weli waxaa jiray hawl diyaargarow ah oo ay ahayd in loo qabto. Iftiin baa la bixin lahaa, si maskaxdooda loogu hago macbudka Ilaah ee samada ku yaal; oo markay rumaysad ku raacaan Wadaadkooda Sare adeeggiisa halkaas, waajibaadyo cusub baa loo muujin lahaa. Farriin kale oo digniin iyo waxbarid ahna waa in kaniisadda la siiyaa.”

Markii Adventismku diiday “toddobada jeer” ee Laawiyiintii labaatn iyo lix ee Daanyeel ugu yeedhay “dhaartii” Muuse, waxay lumiyeen awooddoodii ay ku garan lahaayeen in habka isdaahirintu uu sii socday xataa ka sii gudbay hawshoodii bilowga ahayd ee fahamka runnada la xidhiidha furitaanka xukunka.

Waxaannu maqaalka xiga kaga hadli doonnaa habsocodka sii socda ee daahirinta, oo waxaannu bilaabi doonnaa in aannu waafajino geeska Protestantnimada runta ah ee Adventism-kii Millerite uu helay 1840-meeyadiisii iyo geeska Jamhuuriniimada.